

OVDDOS

Å levendegjøre det samiske språket
i
det samiske hjemmet

Samarbeidspartners:

Storfjord språksenter, Skibotn

Kiruna kommun

Gällivare kommun

Girona sámesearvi

Innholdsfortegnelse

Sammenfatning:	3
1. Bakgrunn	4
1.2 Mulighet til læring	5
1.3 Målet med prosjektet	5
2. Målgruppe	6
2.1 Antall deltagere	6
2.2 Likestilling	6
3. Gjennomføring	6
3.1 Evaluering	8
3.1.1 Familiens egen evaluering	8
3.1.2 Samisk barnehage og grunnskolens evaluering	8
3.1.3 Prosjektets evaluering av gjennomføringen	8
4. Tidsplan	9
4.1 År 1 - læreplan og innkjøring av arbeidsmetoder	9
4.2 År 2- Språkutvikling og informasjonsaktiviteter	9
4.3 Positive effekter etter prosjektets slutt	10

Sammenfatning:

Dette er et prosjekt der Gáisi giellaguovddáš og Storfjord språksenter samarbeider med Kiruna kommune og Gällivare kommune og Girona sámesearvi. Samarbeidet tar utgangspunkt i et felles ønske å utarbeide og utprøve en resurseffektiv modell for grenseoverskridende samisk språkarbeid.

Målsettingen med prosjektet er å gjøre det samiske språket levende i det samiske hjemmet.

Prosjektet skal utarbeide en modell for innlæring av samisk språk, med utgangspunkt i familien og dens forutsetninger, og støtte op om den samiske barnehagens arbeidsplan og grunnskolens samiske språkundervisning gjennom å engasjere familien i lære prosessen.

Prosjektet i samarbeid med familiene skal skape samiskspråklige arenaer i det daglige livet. Familiene skal høre samisk tale eller sang i minst 2 timer om dagen. Sosiale medier og digital kommunikasjon skal brukes for fjernundervisning og nettverksbygging. Språklærer og språkfadder skal støtte og motivere i læringsprosessen. Språkbud der prosjektets samtlige familier treffes skal øke motivasjonen å lære samisk språk og stimulere til økt bruk av samisk som språk.

1. Bakgrunn

I kjølvannet av den språkpolitikk som rådet i Norge og Sverige under 1900-talet, med en sterk fornorskings/forsvenskingspolitikk, har mange av dagens samer ikke lært sitt morsmål. Sametingenes språkarbeid har skapt en stor bevissthet hos den samiske befolkningen om viktigheten av å kunne sitt morsmål. Mange foreldre som ikke snakker samisk har et sterkt ønske om at deres barns skal lære språket som de selv ikke lærte.

Samisk språk har under mange år fått stå tilbake i skolesystem og i andre instanser i samfunnet. Nasjonale myndigheter har nå innsett at de samiske språkene er truet, hvilket skaper en mulighet for å revitalisere samisk språk. Dette vises gjennom de språkpolitiske beslutninger som vedtas på nasjonal, regional og lokal nivå.

Samisk språk utgår ikke fra noen enkelte nasjonalstat, derfor skal ikke grenser forhindre bruken og læringen av samisk språk. Det trengs et samarbeid over landegrensene og felles strategier for å muliggjøre at samisk blir et levende språk, i ennå større utstrekning enn det er i dag. Norge er et foregangsland hva gjelder innsatser for å styrke samisk språk, hvilket har medført at Sverige nå også satser for å styrke de samiske språkene.

I dag finnes det helt samiskspråklige miljøer, tospråklige miljøer og samiske miljøer der det helt er norsk/svensk som snakkes. Språket er en kulturbærer samtidig som at det finns en stor identitet i språket. Å ikke kunne samisk kan medføre en ekskludering fra de samiskspråklige miljøene.

Gjennom å utforme læremetoder som passer inn og er utformet etter familienes daglige liv motvirkes en ekskludering fra samespråklige miljøer og det skapes flere muligheter for de som ikke snakker samisk å lære seg sitt morsmål.

Samiske barnehager og samisk undervisning i grunnskolen skal muliggjøre at barn og unge lærer samisk språk i daglig livet. Dessverre peker nyere forskning på at så er ikke tilfelle. Antallet barn som leser samisk minsker i både Sverige og Norge. Årsakene er mange, men familiens og spesielt foreldrenes språkbruk har en avgjørende betydelse for om barn ønsker å lære å bruke samisk språk.

For å lykkes med målet om tospråklighet og revitalisering av det samiske språket, er det ikke bare nødvendig at øke antallet pedagoger med språkkompetanse, men også å integrere familier i læreprosessen. Gjennom å samordne resurser fra hele det samiske bosetningsområdet skapes muligheter til å gi de lokale områdene den støtte de trenger. Revitalisering kan bare skje på lokalt nivå og når individene tar et eget ansvar. Derfor er det nødvendig å skapa verktøy for å lære språk på lokal nivå der familien er i fokus.

1.2 Mulighet til læring

Et barn kan ikke lære eller utvikle sitt språk om barnet ikke hører språket. Barn som leser samisk som andre eller tredje språk har mindre en 4 timers samiskundervisning i uka. Det strekker ikke til for å utvikle språkbruken.

Motivasjonen til å lære samisk minsker blant grunnskoleelever og det totale antallet elever som leser samisk som andrespråk. Forskere peker på at urbaniseringen er en av årsakene til dette. Familier flytter fra bygda inn til byene og barna mister interesse for å lære samisk. Faktum er at det skjer en urbanisering, men problemet ligger hos foreldrene og ikke hos barna.

Om forelder ikke har en mulighet å lære samisk, hvor skal då barn motiveres til å lære samisk?

Et av problemene med samiskundervisningen er at det er meget vanskelig for skolene og voksenopplæringen å rekruttere lærere. Med moderne teknologi er det derimot mulig å bruke fjernundervisning og sosiale medier for å lære ut samisk. Dette river ned grenser og avstand som tidligere praktisk umuliggjorde det å lære samisk.

Mulighetene finnes i dagens teknologi, men det trengs initiativer som inkluderer hele familier som ønsker å revitalisere det samiske språket i sine hjem.

Gáisi giellaguovddáš og andre språksentre samarbeider med universitetet i Tromsø om gjennomføringen av samiske språkkurs for nybegynnere. Den digitale plattform som finnes i ved Tromsø universitet muliggjør at studentene kan høre, lese og utføre oppgaver hvor som helst der det finnes en oppkopling mot internett.

1.3 Målet med prosjektet

Å levendegjøre det samiske språket i det samiske hjemmet.

2. Målgruppe

Samiske familier med barn som går i samisk barnehage eller leser samisk i grunnskolen.

2.1 Antall deltagere

Det høyeste antallet familier som kan delta i prosjektet er 20 familier, ca. 40 voksne og ca. 40 barn i barnehage eller grunnskolealder. Fordelingen er at det deltar ca. 10 familier fra Norge og ca. 10 familier fra Sverige. Utover målgruppen så engasjeres «faddere» og samisktalende resurspersoner til språklæring prosessen. Fadderne skal helst være en del av familiens omgangskrets.

2.2 Likestilling

Da det er familier som er målgruppa for prosjektet blir forholdet mellom menn og kvinner/gutter og jenter at bli likt fordelt. Språkbadsaktivitetene skal inneholde aktiviteter som er anpassede for hele familier. Tradisjonelle kjønnsfordelte roller skal overbygges og menn skal i like høy grad som kvinner ansvara for at dett blir gjennomført. Prosjektet har ansvaret for at likestillinga blir ivaretatt på en måte som danner et grunnlag for en bedre likestilling i det samiske hjemmet.

3. Gjennomføring

Det opprettes en referansegruppe for å støtte opp det faglige arbeidet i prosjektet.

- Universitetet i Tromsø
- Samisk høyskole i Kautokeino
- Samisk utbildningscentrum i Jokkmokk

Prosjektet, i samarbeid med den enkelte familie oppretter en egen "læreplan" som tar utgangspunkt i familiens livssituasjon og fokuserer på samiske språkarenaer i familiens daglige liv. Prosjektet følger opp familiene og deres progresjon i forhold til "læreplanens" målsetninger.

- Biltur til/ fra barnehage/skole
- Middag
- Kveldsaktivitet

PROSJEKT OVDDOS

Den samiske undervisning i skolen og prosjektets "læreplan" skal støtte opp om hverandre.

- Barnehagene og grunnskolens læreplan danner fundamentet i familiens "læreplan"
- Samisk språkansvarlig i barnehage/ grunnskole er involvert i familiens "læreplan"

Om familien ønsker så kan prosjektets "læreplan" omfatte en eksamen ved Tromsø universitet eller samisk høyskole i Kautokeino.

- SAM- 1031 eller Saal 1-2 eksamen

Det knyttes en samisktalende "fadder" til hver familie, det beste er om familien kjenner fadderne fra tidligere.

- Fadderne bistår ved middagssamtal og andra aktiviteter som er av sosial art i familienes daglige liv.
- Fadderne deltar om mulig i de språkbad som arrangeres.

Samisk media skal aktivt brukes for språklæringsprosessen.

- Sameradioen
- Poddsändningar
- Samisk barn tv
- Oddasat
- Samisk filmer
- Samisk musikk

Det opprettes et nettverk for prosjektet via facebook og andre sosiale medier

- familiene blir kjent med hverandre og kan støtte opp hverandre i språklæringsprosessen

Web basert undervisning kommer å brukas

- Skype og facetime brukes for å kommunisere med lærer
- Web basert undervisning

Familiene møtes under språkbads helger, forslagsvis tre-fyra ganger per år.

- Samtaler om vær
- Samtaler om familien
- Aktuelle tema fra samisk media/ litteratur/film/kunst

3.1 Evaluering

Gjennom en fastsettelse av kvantitative og kvalitative evalueringsparametere i samarbeid med familiene, barnehage og skole kan disse brukes for å evaluere progresjonen. Evaluering skal gjennomføres hver andre måned for å muliggjøre forbedringer, eventuelt også utskiftning av familier som ikke oppfyller de forventinger som prosjektet har av dem. Da prosjektet er sluttført sammenstilles resultatene og et resultat kan presenteres.

3.1.1 Familiens egen evaluering

- Antall timer som familiene hører på samisk
  - Radio
  - Tv
  - Musikk
- Hvor mange samespråklige arenaer finnes i det daglige familielivet
- Hvor er det lettest å bruke samisk språk og hvorfor

3.1.2 Samisk barnehage og grunnskolens evaluering

- Språkbruk i barnehage
- Språkbruk i skole
- Skrivning
- Grammatikk

3.1.3 Prosjektets evaluering av gjennomføringen

- Progresjon av bruken av samisk i hjemmet

4. Tidsplan

Detter er et 2-årlig prosjekt som er oppdelt i 4. semestre. Første semestret brukes til tilrettelegging og rekrutering av deltaker familier. Andre semesteret fokuserer på tilrettelegging av samiske språkarenaer i hjemmet og undervisning. Tredje og fjerde semesteret fokuserer på undervisning og språkbud samt en løpende evaluering.

4.1 År 1 - læreplan og innkjøring av arbeidsmetoder

	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Des	Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun
Finne familier	x	x										
Utforming Læreplan	x	x	x	x								
Kartlegge familiens læringsmulighet			x	x								
Oppstartsmøte					x							
Praktisk tilrettelegging					x	x						
undervisning							x	x	x	x	x	
Språkbud									x		x	
Eksamen											x	
Evaluering											x	
Rapportering												x

4.2 År 2- Språkutvikling og informasjonsaktiviteter

	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec	Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun
Oppdatering læreplan	x	x										
Løpende evaluering				x		x		x		x		
Undervisning		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
Språkbud			x		x		x		x		x	
Eksamen						x						x
Rapportering												x

4.3 Positive effekter etter prosjektets slutt

Økt antall personer som snakker samisk

Ny metodikk for å lære samisk språk

Økt bruk av samisk media

Økt samarbeid mellom barnehage/skole og hjem

Økt samarbeid mellom familie og samiske språksenter

Økt samarbeid over landegrensene

